

K BOJI SE SAMOHYBNÝM DĚLOSTŘELECTVEM

Jedním z vysoce významných a přitom velmi náročných úkolů vlastního dělostřelectva je boj s nepřátelským dělostřelectvem. Představuje důležitou a efektivní součást palebného systému, jehož vyřazení je nezbytným předpokladem k úspěšnému zahájení vlastní útočné operace. Náročnost úkolu vyplývá z toho, že jde o dělostřelectvo samohybné, které může rychle a rozsáhle manévrovat, a má moderní techniku pro řízení palby ve složitých podmínkách manévrového boje. Je proto správné, že dělostřelečtí velitelé a štáby věnují těmto otázkám zvýšenou pozornost a hledají nejvhodnější možnosti řešení. Určitým retardačním momentem jsou v této cestě návyky a zkušenosti z boje s taženým dělostřelectvem, které zcela zákonitě přetrvávají v podvědomí lidí.

V článku chci ukázat, jak změněné pojetí činnosti nepřátelského dělostřelectva nutně vyvolá odpovídající změny v činnosti vlastního dělostřelectva.

Některé základní předpoklady

Základním podstatným předpokladem pro překvapivou a účinnou dělostřeleckou přípravu je **úplná příprava prvků** střelby. Z podrobných teoretických rozborů vlivu přesnosti přípravy na palebnou účinnost vyplývá, že právě při palbě na nepřátelské dělostřelecké baterie musíme dosáhnout vysoké přesnosti. Z tohoto hlediska je nezbytná vysoká přesnost povětrnostní a balistické přípravy, protože jejich chyby se v podstatné míře podílejí na celkové chybě úplné přípravy. Nezbytná opatření v tomto směru učiníme ještě v přípravném období. Patří k nim zejména účelné rozmístění povětrnostních stanic a vhodné uspořádání časového rozvrhu jejich práce, orientované k tomu, aby palebné jednotky měly v době zahájení palby co nejpřesnější povětrnostní údaje. Obdobně významnou roli hrají opatření v oblasti balistické přípravy a to především promyšlené využití polních balistických stanic k včasnému a přesnému zjištění změn počátečních rychlostí děl a sérií náplní. Kontrolní orgány by měly zvýšenou pozornost věnovat kontrole orientace děl v palebném postavení, uložení střeliva, měření teploty náplní a zahrnování individuálních

oprav, u raketometných jednotek pak měření a zahrnování vlivu přízemního větru.

Dalším rozhodujícím předpokladem je zabezpečení nepřetržitě, spolehlivě a přesné **práce průzkumu**. Ještě v přípravném období musíme promyšleně plánovat, organizovat a všestranně zabezpečit práci průzkumných jednotek a orgánů k včasnému získání přesných souřadnic nepřátelských baterií. Půjde především o včasné rozvinutí jednotek zvukoměrného průzkumu na vhodných čarách, o přesné připojení naslouchatelen a zabezpečení povětrnostních zpráv. Kvalita a důslednost těchto opatření podstatnou měrou ovlivní přesnost získaných výsledků.

Druhým nezbytným druhem průzkumu, bez něhož nelze úspěšně bojovat s nepřátelským samohybným dělostřelectvem, je vzdušný průzkum, vedený především pozorováním. Ve smyslu platných předpisů nelze ovšem použít souřadnic, zjištěných pozorováním ze vzduchu, k zahájení účinné střelby bez zastřelení. Prostředek, který cíl zjistil, musí se napřed zastřílet nebo alespoň zkontrolovat účinnost střelby. Za předpokladu, že prvky na tyto cíle určíme stejným postupem jako při úplné přípravě, nebude nutné úplné zastřelení, ale postačí, aby vzdušný pozorovatel prověřil první salvy účinné střelby. To podstatně urychlí zahájení účinné střelby a bude zachován i moment překvapení. K dosažení potřebné plynulosti celé činnosti je však účelné, abychom předem pro spolupráci s prostředky vzdušného průzkumu vyčlenili vhodné dělostřelecké oddíly a organizovali jejich přímé spojení. Význam a nezbytnost vzdušného průzkumu pro úspěšné vedení boje s nepřátelským samohybným dělostřelectvem vyplývá i z toho, že to je prakticky jediný prostředek, který je schopen během palebné přípravy zjistit, zda jsou palebná postavení, na něž plánujeme dělostřeleckou palbu, obsazena nebo zda je nepřítel opustil. V obdobích, kdy nepřítel manévruje, může také pouze vzdušný průzkum zjistit polohu nově obsazovaných palebných postavení ještě v době, než z nich nepřítel zahájí palbu.

I když zvukoměrný a vzdušný průzkum jsou zdrojem převážné části potřebných informací pro vedení boje s nepřátelským samohybným dělostřelectvem, nemůžeme opomíjet ani ostatní druhy pozemního průzkumu. Výhodné podmínky můžeme tomuto průzkumu vytvořit promyšleným plánováním a dobrou organizací práce zejména v horském a zalesněném terénu a při průzkumu předsunutých palebných postavení.

Charakteristika činnosti nepřátelského samohybného dělostřelectva

Podkladem pro odvození optimálních vlastních postupů při boji s nepřátelským samohybným dělostřelectvem je bezesporu analýza jeho činnosti. Zde jde o situaci teoreticky vyjádřenou pojmem „antagonistická hra proti uvědoměle jednajícím protivníkovi“. Činnost nepřitele bude tedy zcela nutně směřovat k získání určitých výhod. Z tohoto hlediska také chápeme všechny údaje, které tuto činnost charakterizují, jako údaje „pravděpodobné“, nikoliv však „nutné“.

V přípravném období je nepřátelské samohybné dělostřelectvo rozmístěno v prostorech palebných postavení. Jejich vzdálenost od čáry dotyku se pohybuje v závislosti na terénních podmínkách v rozmezí od 4 do 6 km u baterií M-109, od 4 do 8 km u baterií M-110 a od 8 do 10 km u baterií M-107. Jak bude nepřítel postupně získávat zprávy a narůstání našich příprav k zahájení

útoku, které i přes velkou snahu nelze plně utajit, začne zcela oprávněně připravovat protiopatření. Základním z nich u samohybného dělostřelectva je manévr do nových palebných postavení. Jeho cílem je uchránit dělostřelectvo před naší palbou a umožnit vedení palby na naše pochodové proudy pokud možno do co největší hloubky. Počítáme, že manévrovat budou všechny baterie M-107 a z ostatních alespoň ty, které z dosavadních palebných postavení střelily, takže mohl je náš průzkum zjistit. Baterie M-107 zaujmou předem sunutá postavení ve vzdálenosti 4 až 6 km od předního okraje. To jim umožní zahájit palbu na naše proudy v době, kdy jejich čela budou dosahovat čáry vzdálené přibližně 26 km od čáry dotyku, tj. asi v době Č-90. Uvážíme-li dobu, potřebnou na přesun, zaujetí palebného postavení a přípravu ke střelbě, zjistíme, že manévr musí zahájit přibližně v době od Č-150 do Č-120.

Baterie ostatních ráží vykonají zpravidla podstatně kratší manévr. Jejich nová palebná postavení nebudou většinou blíže k přednímu okraji než udávají spodní hranice norem, tj. asi 4 km. Vzhledem k dostřelu mohou zahájit palbu na naše proudy asi v čase Č-45. Stačí jim tedy zahájit manévr přibližně v Č-90 až Č-85, tj. zhruba v době, kdy baterie M-107 dosáhly pohotovosti resp. již plní palebné úkoly z předem sunutých palebných postavení.

Palbu na proudy ukončí předem sunuté baterie M-107 nejpozději v době Č-75 a zahájí manévr do nových připravených palebných postavení, rozmístěných v původní hloubce, tj. 8 až 10 km od předního okraje. Tato postavení mohou, ale zpravidla nebudou totožná s původními. Pohotovosti v nich dosáhnou zhruba v Č-45 a jsou připraveny vést palbu převážně na naše dělostřelecké baterie, jejichž polohu zatím nepřátelský průzkum zjistí. Přibližně v této době zahájí palbu také ostatní nepřátelské dělostřelectvo, přičemž baterie M-109 se orientují na naše jednotky na přesunu a baterie M-110 na boj s našim dělostřelectvem. Současně počítáme s tím, že raketomety LARS zaujmou palebná postavení ve vzdálenosti přibližně 3 km od předního okraje a vystřelí salvu na naše jednotky, které se rozvinují do praporečnických proudů.

Od této doby až do ukončení naší dělostřelecké přípravy není již pravděpodobné, že by nepřátelské samohybné dělostřelectvo učinilo nějaký rozsáhlý manévr. Výjimku tvoří nepřátelské raketomety LARS, které přibližně v Č-20 mohou zaujmout palebná postavení v hloubce 5 až 7 km od předního okraje a vystřelit salvu na naše jednotky, které se rozvinují do rotních proudů. Asi v této době, tj. od Č-30 do Č-20 mohou se také přemístit do záložních palebných postavení ty nepřátelské samohybné dělostřelecké baterie, které měly při našem palebném přepadu vážnější ztráty, takže jim bylo povoleno přemístění. Půjde ovšem o ojedinělé případy, protože nepřítel se bude snažit, aby v této důležité fázi pokud možno všechno jeho dělostřelectvo střelilo a plnilo tak svůj základní úkol.

Možné směry vlastní činnosti.

Při boji s nepřátelským taženým dělostřelectvem jsme mohli postupně registrovat nepřátelská palebná postavení, jejichž polohu vlastní průzkum v přípravném období zjistil, zahrnovat je mezi plánované cíle dělostřelecké přípravy, přidělit je jednotlivým vykonavatelům a umiřovat je teprve během vlastní dělostřelecké přípravy. Bylo to umožněno proto, že tažené dělostřelectvo, jehož manévr byl poměrně zdoluhavý a těžkopádný, pravidelně setrvalo v palebných postaveních poměrně dlouhou dobu. V současné době je situace jiná.

Není pravděpodobné, že by nepřátelské samohybné dělostřelectvo při zahájení naší palebné přípravy bylo ještě ve stejných palebných postaveních, která jsme zjistili v přípravném období. Bylo by to výjimkou, kdyby nepřítel buď vůbec naše přípravy k útoku nezjistil nebo získaným zprávám nepřikládal váhu a naši činnost považoval za klamný manévr. Zásadně však počítáme s manévrem nepřátelského samohybného dělostřelectva v době před zahájením palebné přípravy v souladu se zásadami, které jsem uvedl vpředu. Manévru se pravděpodobně zúčastní všechno nebo alespoň převážná část nepřátelského samohybného dělostřelectva. Této skutečnosti by měla také odpovídat naše činnost.

V přípravném období je účelné umlčovat nepřátelské samohybné dělostřelectvo ihned po jeho zjištění. Tato zásada je také uvedena v novém předpise „Pravidla střelby a řízení palby pozemního dělostřelectva“. K umlčování těchto baterií musíme však zásadně používat toho dělostřelectva, které již na bojišti působilo. V žádném případě nesmí tento úkol plnit nově přisunuté dělostřelectvo, aby tak nedošlo k jeho předčasnému prozrazení a tím k zjištění naší bojové sestavy a zámyslů. Vzhledem k tomu, že dělostřelecká činnost nebude v tomto období příliš intenzivní, má poměrně výhodné podmínky pro svoji práci zvukoměrný průzkum. Jednotky zvukoměrného průzkumu měly by být již v tomto období rozvinuty a vést průzkum. Nejzazší lhůta jejich pohotovosti k průzkumu by měla být Č-100, aby mohly vést průzkum nepřátelských baterií M-107 rozmístěných v předsunutých palebných postaveních. V pásmu naší divize počítáme průměrně se třemi bateriemi M-107. K jejich současnému umlčení, které by mělo být asi v době od Č-90 do Č-75, je třeba při dálce střelby do 10 km použít jednoho a při dálce střelby od 10 do 15 km dvou vlastních dělostřeleckých oddílů. Spotřeba střeliva je při dálce střelby do 10 km v průměru 0,5 oddílového palebného průměru (u 100 mm kanónu 0,75 mm palebného průměru). Při větších dálkách střelby než 10 km se spotřeba střeliva zvyšuje o 10 % na každý kilometr. Na základě teoretických výpočtů budou nepřátelským bateriím touto palbou způsobeny ztráty o rozsahu 20 až 30 %. Při takových ztrátách lze podle zkušeností z Velké vlastenecké války počítat s jejich vyřazením na dobu přibližně jedné hodiny. Je proto nezbytné, aby tyto baterie dále vlastní průzkum sledoval při jejich přemístění do hlavních palebných postavení v hloubce nepřátelské sestavy a během dělostřelecké přípravy abychom na ně plánovali další palebný přepad.

Těžiště práce vlastního průzkumu bude ležet ke konci přípravného období a to přibližně v době od Č-90 až do zahájení vlastní palebné přípravy. V této době budeme všemi použitelnými druhy a způsoby průzkumu sledovat manévr většiny nepřátelského samohybného dělostřelectva a zjišťovat souřadnice nově zaujímaných palebných postavení. V pásmu naší divize v průměru očekáváme do devíti baterií M-109 a pěti baterií M-110. Přitom budeme sledovat (a to zejména v době asi od Č-75) i manévr tří baterií M-107 z předsunutých do hlavních palebných postavení. Hlavní tíha při plnění těchto průzkumných úkolů bezesporu spočívá na prostředcích vzdušného průzkumu. Bez jejich plánovitého a vhodně organizovaného rozsáhlého nasazení nejsme schopni úspěšně, v plném rozsahu a s patřičnou účinností splnit všechny úkoly boje s nepřátelským samohybným dělostřelectvem. Na základě získaných průzkumných údajů upřesní v této době štáb RVD úkoly jednotlivým vykonavatelům pro první přepad nepřátelských samohybných dělostřeleckých baterií na

začátku dělostřelecké přípravy. K umlčení jedné baterie M-109 počítáme při dálce střelby do 10 km nejméně se dvěma a na dálku střelby od 10 do 15 km se třemi vlastními bateriemi. Pro umlčení jedné baterie M-107 nebo M-110 stačí na tyto dálky střelby jedna až dvě vlastní baterie. Přepad vedeme palbou ráz na ráz se spotřebou střeliva, jejíž velikost se pohybuje v závislosti na důležitosti cíle a na množství střeliva v rozmezí od poloviny do jedné, předpisem stanovené normy. S ohledem na povolený režim palby je délka prvního palebného přepadu asi 7 minut při spotřebě polovina normy a asi 13 minut při spotřebě celé normy.

Počítejme s tím, že do zahájení vlastní dělostřelecké přípravy se část nepřátelských baterií neprojeví střelbou a že zahájí palebnou činnost až kolem doby Č-45, kdy naše jednotky na přesunu dojdou na vzdálenost jejich účinného dostřelu. Tyto baterie může vlastní průzkum zjistit až po zahájení palby. Z toho důvodu nebudou také zařazeny mezi konkrétní cíle prvního palebného přepadu. Bude pak účelné plánovat v době kolem Č-30 druhý přepad nepřátelských samohybných dělostřeleckých baterií. Do něj zahrneme tyto nově zjištěné baterie a popř. i ty z cílů prvního přepadu, které nadále pokračují v palebné činnosti. Druhý palebný přepad nepřátelských samohybných dělostřeleckých baterií povedeme analogicky jak u prvního přepadu na zahájení dělostřelecké přípravy.

V době tohoto přepadu a po jeho ukončení, tj. přibližně od Č-30 do Č-15, je žádoucí v plné míře aktivovat všechny prostředky vlastního a zejména vzdušného průzkumu. Jeho úkolem je zjistit dosud neobjevené nepřátelské samohybné dělostřelecké baterie a kontrolovat, zda baterie, které již byly v předchozích přepadech umlčovány, nemanévrují. Získané výsledky průzkumu využije štáb RVD k upřesnění palebných úkolů pro poslední přepad baterií. Ten bude zahájen před ukončením dělostřelecké přípravy a bude překrývat okamžik zteče předního okraje nepřátelské obrany motostřeleckými a tankovými jednotkami. Překrývací palebný přepad povedeme na všechny dosud zjištěné a prověřené nepřátelské samohybné dělostřelecké baterie. Na cíle, které dosud nebyly postřelovány, vedeme palbu se spotřebou střeliva celou normou. U cílů, na které jsme již v rámci dělostřelecké přípravy palebný přepad vedli, zpravidla použijeme přibližně poloviční normu spotřeby střeliva. Ve výjimečných případech, kdy některá z dříve postřelovaných nepřátelských samohybných dělostřeleckých baterií nepřerušila palebnou činnost a působí našim jednotkám vážné ztráty, určíme i pro tento překrývací palebný přepad na takový cíl celou normu spotřeby. Překrývací palebný přepad zahajujeme palbou ráz na ráz po dvou až čtyřech ranách na dělo a potom pokračujeme metodickou palbou takovým tempem, aby určená spotřeba střeliva byla vystřelena ve stanovené době. Pokud na překrývací přepad stanovíme celou normu spotřeby, bude zpravidla vhodné použít pro palbu dvojnásobné množství dělostřeleckých jednotek náložmo, aby byla dodržena stanovená délka přepadu.

Na závěr této části uvedu některé praktické příklady.

Svazek má prolomit nepřátelskou obranu. Podle podkladů od zpravodajského náčelníka svazku lze počítat s tím, že v útočném pásmu svazku bude působit do 8 nepřátelských baterií M-109, do 3 baterií M-107 a do 3 baterií M-110. Průměrná dálka střelby činí 11 km na obrněné baterie a 13 km na necbrněné. Vlastní dělostřelecká příprava je plánována v trvání 42 min se spotřebou 0,9 pp. Ukáží možné řešení této situace ve dvou zvláštních případech.

a) Z možných nepřátelských samohybných dělostřeleckých baterií byla dosud s potřebnou přesností pro vedení účinné střelby zjištěna poloha 5 obrněných a 4 neobrněných, což činí 64 %. Je tedy sestava nepřátelského samohybného dělostřelectva zjištěna v poměrně vysokém stupni a zbývá zjistit do 3 obrněných a do 2 neobrněných baterií. Pro postupné umlčování těchto dosud nezjištěných baterií musíme při povolené spotřebě 0,9 pp pro oddíl použít do 2 dělostřeleckých oddílů.

V této situaci považuji za účelné toto řešení:

V rámci dělostřelecké přípravy uskutečnit dva přepady nepřátelského samohybného dělostřelectva: první na jejím začátku a druhý (překrývající) na jejím konci. V každém z nich vést současně palbu na všechny dosud zjištěné nepřátelské samohybné baterie se spotřebou přibližně poloviny normy. Protože jde o současně umlčování, použijeme celkem 23 vlastních dělostřeleckých baterií, tj. 8 dělostřeleckých oddílů. Před zahájením překrývajícího přepadu prověříme, zda tyto baterie nezměnily palebná postavení.

Pro umlčení zbývajících, dosud nezjištěných baterií (do 3 obrněných a do 2 neobrněných), vyčleníme hodnotu do 2 dělostřeleckých oddílů a vybavíme je nutnými průzkumnými prostředky (vzlety vrtulníku, letce). Tyto oddíly budou postupně samostatně umlčovat nově zjištěné nepřátelské samohybné baterie ihned po jejich zjištění během celé dělostřelecké přípravy (bez ohledu na její strukturu).

b) Ve druhém zvláštním případě předpokládejme, že z možných nepřátelských baterií byla dosud s potřebnou přesností pro vedení účinné střelby zjištěna poloha 2 obrněných a 2 neobrněných, což činí 29 %. Je tedy sestava nepřátelského samohybného dělostřelectva zjištěna poměrně nedokonale. Zbývá ještě zjistit polohu do 6 obrněných a do 4 neobrněných samohybných baterií. Pro jejich současně umlčení potřebujeme do 9 vlastních dělostřeleckých oddílů a pro postupné umlčení se spotřebou střeliva 0,9 pp použijeme nejméně 3 dělostřeleckých oddílů.

V této situaci můžeme použít toto řešení:

Na zahájení dělostřelecké přípravy uskutečnit palebný přepad dosud zjištěných 4 samohybných baterií (2 obrněných a 2 neobrněných) se spotřebou střeliva přibližně poloviny normy. K tomuto přepadu vyčlenit 3 vlastní oddíly. Ostatní dělostřelectvo v této době využít pro přepad nepřátelských VS prostředků REB a jiných důležitých cílů v hloubce. V době tohoto přepadu vést intenzivní průzkum dosud nezjištěných nepřátelských samohybných baterií.

V období plánovaného přepadu cílů v hloubce nepřátelské obrany uskutečnit druhý přepad samohybných baterií se spotřebou střeliva přibližně poloviny normy. Do něj zařadit všechny nově zjištěné samohybné baterie a popř. i ty, které po prvním přepadu nepřerušily svoji palbu a působí našim jednotkám ztráty. Pro tento přepad vyčlenit 9 oddílů.

Při ukončení dělostřelecké přípravy vést překrývající palebný přepad na všechny zjištěné nepřátelské samohybné baterie. Přitom u nově zjištěných a dosud nepostřelovaných cílů použít plné normy spotřeby střel. U ostatních, v předchozích případech již postřelovaných cílů, prověřit před zahájením překrývajícího přepadu, zda nezměnily svoji polohu. Přepad na ně vést se spotřebou střeliva přibližně poloviny normy.